

TÁRSADALMI 3D TÉRKÉPEZÉS A TETA-VAL

Budapest népességének egyik harmada lakótelepen, másik egy- vagy kétszintes, kertvárosi családi házban él, minden negyedik lakó belvárosi és kb. 14%-uk jár haza esztendőként zöldövezeti társasházba. Vajon az eltérő beépítési mód a korösszetételben is tükröződik? Hol él több gyerek és kevesebb felnőtt a fővároson belül? Mindezek szemléltetésére különleges 3D térképen ábrázoltuk a beépítési mód és a gyermekeltartottsági ráta térbeli összefüggését

A gyermeknépesség eltartottsági rátája a lakosság életkor szerinti megoszlását fejezi ki számszerűen, a gyermekkorúak (0–14 év között) létszámát az aktív korúakéhoz (15–64 év között) viszonyítva. Értéke tulajdonképpen azt jelzi, hogy mekkora „terhet jelent” a munkavállalási korú népességnek a gyermekek eltartása. Ha pl. egy területen 18 gyermek, 72 aktív korú és 10 idős él, a gyermekeltartottsági ráta $18/72=0,25$ (tehát 25%). Másként fogalmazva, átlagosan 4 aktív korúra jut 1 gyermek, ami fontos információ például a társadalmi ellátórendszerek „méretezése” szempontjából.

A térkép felülnézeti látványa dél felől (a kinagyított részlet nézőpontját lila ikon jelöli)

A főváros lakóterületei több mint 1 750 000 embernek adnak otthont. Beépítésük jellege szerint négy alaptípusba sorolhatók, amelyek korösszetétellel szempontjából is eltérnek egymástól:

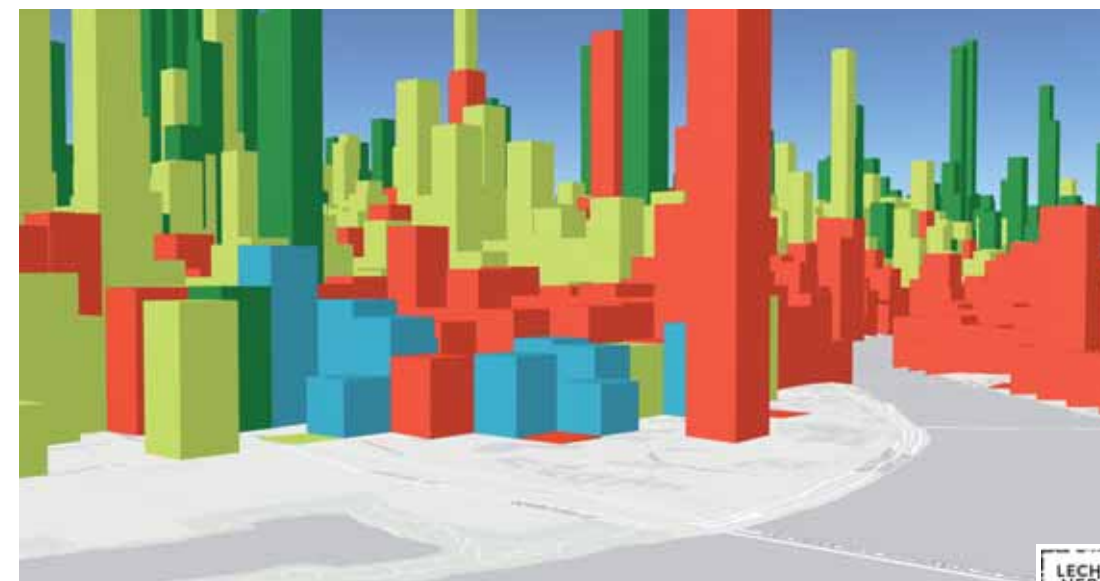
- közel kétharmadukat kertvárosi, egy- és kétszintes családi házas övezet foglalja el, ahol a teljes népességnek alig 28%-a lakik, viszont a gyermekkorú lakosságnak kb. 1/3-a;
- hetediket a szintén gyermekbarát zöldövezeti társasház beépítési mód fedi le, az összlakosságból 14%-ot, a gyermeknépességből 16%-ot képviselve;
- nagyjából egytizedükön lakótelepek találhatók, a teljes lakosság 34%-ával és ezzel összhangban a gyermekkorosztály 1/3-ával;
- a lakóterületek másik egytizednyi részén pedig a belvárosi, zárt beépítési típus jellemző, s annak ellenére, hogy a budapestiek 24%-a itt él, a gyermekeknek csak 18%-a ébred reggelente ilyen környezetben.

Társadalmi 3D térképünk Budapest két, fenti mutatóját ábrázolja kombinált módon (2015. évi adatok alapján), 100x100 méteres terület egységek függőleges kiterjesztésével: az oszlopok színe a be-

építési módot jelöli, magasságuk pedig a gyermekeltartottsági rátával arányos.

A térképen jól látható, hogy a gyermekkorúak aránya a főváros zöldövezeti társasház, illetve kertvárosi családi házas beépítésű részein a legmagasabb, nagyjából 25%. A belvárosi zárt és a lakótelepi beépítésű területeken pedig 17% körüli az átlagérték, vagyis 1 gyermek eltartása 6 aktív korúra hárul. Természetesen szélsőséges értékek is előfordulnak, látványosan kiemelkedő oszlopként megjelenve a térkép interaktív változatán, ami a <http://gis.lechnerkozpont.hu/foldgomb> weboldalon keresztül érhető el.

Mindezek az adatok az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (TeIR) – link: <https://www.teir.hu> származnak, ami főként települési szintű információkat tartalmaz, ám egyik nyilvános alkalmazásában, az Országos Fejlesztési Tervezést Támogató Rendszerben (TETA) – link: <https://teta.teir.hu> városon belüli adatok is rendelkezésre állnak. Használatával lehetőség van a demográfiai és vagyoni helyzet, valamint a beépítési és intézményellátottsági viszonyok lekérdezésére, térképi megjelenítésére és kombinált elemzésére is.

A térkép felszíni látványa a Csepel-sziget északi része felől

A TETA alapját a 20 000 főnél népesebb városainkra előállított 100x100 méteres négyzetháló jelenti, amelynek minden cellájára elérhetők a következő mutatók: beépítettség, gyermek- és időskorúak aránya, ingatlanár, jövedelmi viszonyok, népsűrűség és vásárlóerő. Az országosan egységes módszertan szerint készített mutatókkal összehasonlíthatók – link:

<http://lechnerkozpont.hu/cikk/interaktiv-terkepen-nagyobb-varosaink-fejlesztési-tervezési-adatai> akár különböző településrészek, vagy egymástól távolabb fekvő városaink is.

SZÖVEG: MAKAINÉ VELLAI VIKTÓRIA